

OVO ŠTO RADIM, RADILA BIH I ZA DŽ!!!

Ljiljana Simić¹

Sanjala sam da jednog dana radim ono što mi je hobi, sa ljudima koje volim i ništa manje – nego volim.

Sad je 2011-ta! Pitanje „Gde smo?“ i „Šta radimo?“, sada posle 20 godina, zateklo me je u trenutku kada najradije ne bih da podvlačim nikakve crte... ili ta pitanja upravo i stižu onda kad je neophodno razmisliti gde smo bili i šta smo radili u proteklih dvadesetak godina.

Hvala na ovoj vežbi, ne bih je sama uradila, a radovala sam se ‘kopajući’ po razlozima za i protiv nekih životnih odluka. Gotovo je nemoguće dobaciti pogled na one osamdesete i kako i zašto sam pravila neke poteze koji su mi zasigurno odredili sadašnji životni put. Ukratko, sve je to bilo pomešano sa slučajnostima, ljubavima i ljudima koje sam sretala.

Na tom putu, nisam zatvarala vrata nekim malim odlukama, nego sam išla srcem i radoznalošću, tako da su sva vrata i prozori uvek ostajali pomalo odškrinuti za nove ulaske, izlaske i posete.

Dakle, završila sam FDU – 1989. kao student generacije. *Sky was the limit at that time.*

Provela sam dve godine kao student prorektor na Univerzitetu umetnosti (rektor profesor Nandor Glid), te mi je i to vreme prilično pomoglo da razumem kompleksnost jednog sistema, važnost saradnje i komplementarnosti umetničkih fakulteta, kao i načine donošenja odluka i uticaj koji mogu imati na obrazovne programe. Radili smo zajedno na nekoliko projekata studentske razmene (Novi Sad, Priština, Beograd). Divne izložbe, predstave, projekcije filmova i beskonačni razgovori sa studentima umetničkih fakulteta. Dugo

1 Ljiljana Simić je upisala FDU 1985. godine. Danas radi kao nezavisni trener interkulturalnih veština, konsultant, istraživač-antropolog. Živi u Briselu.

smo čuvali grafite u podrumima Univerziteta umetnosti i gotovo redovno ih pokazivali na godišnjim brucošijadama koje su se održavale u Studentskom kulturnom centru osamdesetih godina (zajedno sa studentima Univerziteta u Beogradu).

Da, sećam se da smo tada bili pozvani (rektor i student prorektor) u Bolonju kao 'Univerzitet – primer' budućeg veoma bitnog evropskog projekta – Erasmus. Način na koji se nastava izvodila (projektna nastava), kao i veze između različitih fakulteta Univerziteta umetnosti, ocenjene su kao veoma zanimljive i posmatrane kao primer nastave kakva bi trebalo da se realizuje, a sada već i dugi niz godina obavlja, na mnogim evropskim univerzitetima. Održala sam tada predavanja o tome kako su studenti organizovani i kako sarađujemo u okviru nastavnog programa, obavezne prakse i na studentskim projektima.

Diplomski rad sam radila u Americi – 'Mohonk national park – cultural activities' i vratila se sa željom da neka druga iskustva postanu i naša praksa. No, verovatno okusiti nešto drugo i novo i različito, ostavilo je traga u meni i jednom 'zaraženi' multikulturnim virusom nikada više ne ostajemo isti ili ne postajemo imuni na različitosti, nego one mogu da postanu i deo našeg svakodnevnog života.

Po povratku sam radila u nekoliko pozorišta (Jugoslovensko dramsko pozorište, Boško Buha...) na nekoliko predstava, po projektu, kao organizator. Naporno, zabavno, kratkotrajno. Divno vreme sa Eduardom Milerom, Egonom Savinom, Jagošem Markovićem.

Nastavila sam studije upisujući Kulturnu antropologiju na Filozofskom fakultetu jer sam praktičnu stranu rada prilično dobro osvojila tokom fakulteta i prakse koju smo redovno imali, pa mi je bilo neophodno da dodam mojoj radoznalosti još teorije, kritičkog razmišljanja i sumnji.

Tada sam imala i neke zamerke Fakultetu jer smo izašli u život i previše zaštićeni. Naime, učeni smo da postanemo direktori kulturnih centara te da ćemo imati obavezu da trošimo sredstva skoro pa onoliko koliko nam budu neophodna. Lekcije iz marketinga ili stranih jezika u to vreme nisu postojale. *Dolče Vita* izvan klupe u prenesenom značenju nas je zatekla i u klupama. Završili smo studije i naišli na neku drugu realnost na koju i za koju nismo nikad čuli. *Fundraising, marketing, budgeting*... učili smo radeći i improvizujući u vreme embarga sa mnogo želje, ljubavi i potrebe. Čini mi se da sam tada počela da sumnjam u Maslovljevu *piramidu potreba*.

Početak 90-tih moji roditelji, puni strepnje i bojazni da je rad od projekta do projekta neozbiljan, i smatrajući da je navažnije imati „siguran posao“, našli su u *Politici* pravi veliki oglas za organizatore kulturnih aktivnosti u Biblioteci grada Beograda.

Grad i Republika su te godine odlučili da odobre sredstava za 1000 najboljih studenata, te su institucije kulture mogle da konkurišu i dobiju neophodna sredstva za nova radna mesta. Tako sam se našla u grupi od desetak tek diplomiranih studenata sa oba beogradska univerziteta, koji su imali veliku slobodu da kreiraju nove pristupe u važnosti kulturnih promocija, istraživanja i mesta Gradske biblioteke u gradu. Naši su se projekti realizovali širom Srbije i ta inicijativa da se izađe iz urbane sredine nas je i odvela do Kopaonika gde smo timskim radom razvili kompleksni kulturni projekat čitave regije. Biblioteka grada Beograda je bila više od biblioteke.

Tada smo osmislili i osnovali Art Kanal. To je takođe bio veliki izazov za malu grupu ljudi, nas petoro. Osim u projektnom menadžmentu koji je realizovan u Biblioteci grada Beograda, radila sam i u studiju kao TV urednik/voditelj raznih emisija iz kulture/umetnosti, debatnog ili promotivnog karaktera, u periodu 1990 – 1992.

Onda je došlo vreme za dalji profesionalni razvoj i na podsticaj profesorke Dragičević Šešić upisala sam Evropsku diplomu projektnog menadžmenta u kulturi – *European Diploma in Cultural Project Management* (www.fondation-hicter.org).

Evropska Diploma obrazuje ljude iz kulturnih delatnosti raznih profila i iskustva u trajanju od jedne godine, gde se dolazi sa projektom, radi se na njemu, slušaju se predavanja, rade se vežbe, putuje se i istražuju kulturne politike lokalnih zemalja u kojima se boravi. To je *nomadski trening program* koji podrazumeva da u toku godine odlazite i boravite u nekoj drugoj zemlji Evrope, u kojoj radite na svom projektu, a u isto vreme istražujete, pohađate predavanja i razvijate svoj projekat u saradnji sa ostalim kolegama iz drugih zemalja. Eksperti iz raznih oblasti dolaze, borave nekoliko dana i pomažu vam da svestrano sagledate aspekte svog projekta. Na kraju programa je „odbrana“ projekta uvek u Grčkoj – u Delfima, u Evropskom kulturnom centru.

Moj projekat je nosio naziv „Knjiga za odmor“, kreativne radionice na Kopaoniku. Obuhvatao je istraživanje lokalne populacije i njihovih kulturnih potreba i vezu koju bi turistički centar Kopaonika mogao da ima sa lokalnim

stanovništvom. Turistički centar nam je dao prostorije, ART TV kanal materijale i filmove, Biblioteka knjige, tako da je mali kulturni centar izazvao priličnu pažnju u vreme kada su samo posebni socijalni slojevi mogli sebi da priušte boravak na planini.

Zanimljivo je to što su partneri bili Biblioteka grada Beograda, Genex i Art TV kanal, svako sa svojim delom i doprinosom koji se ogledao radije u 'naturi' nego u konkretnom finansijskom 'cash' udelu. To je i bilo najintrigantnije pitanje koje sam dobila od međunarodnog žirija '92 godine – kako da im predstavim finansijsku kalkulaciju (income/outcome) u vreme embarga i nezaustavljive ondašnje inflacije. Vežba nemogućih razmera i šok nasih kolega iz Zapadne Evrope koji sa čuđenjem počinju da shvataju značenje reči – *management by crisis, politics as destiny, friendship as major resource in planning, human capital* kao 'alfa i omega' našeg načina poslovanja. „Ništa nije moguće bez pojedinca, ništa ne traje bez institucija“. U ona čudna vremena ni ova predhodna rečenica nije imala smisla.

Taj projekat me je i odveo do Švedske, Engleske, Grčke, a potom i do susreta sa ljudima sa kojima smo pokrenuli i osnovali (ponovo petoro ljudi) *Oracle – network of European Cultural Managers* – NGO (www.oracleculturalnetwork.site40.net/)

Mreža broji preko 300 evropskih angažovanih menadžera u kulturi koji rade na različitim projektima i okupljaju se jednom godišnje. Radili smo mnogo na umrežavanju evropskih menadžera kulture – organizovali seminare, radionice, publikovali brošure, knjige, imali redovna izdanja *newsletter-a* sve dok nismo shvatili da su članovi u međuvremenu naučili kako se umrežava. Imali smo i dva značajna projekta koja je finansijski podržala Evropska unija:

- *Inocult* (2001-2002) – multimedijalna trening platforma posvećena evropskom kulturnom menadžmentu (*website* i DVD). Cilj: a) da razvije obrazovnu alatku i predstavi interaktivnu panoramu trendova u kulturnom menadžmentu.
- *SUS.DIV.* – petogodišnji istraživački projekat (2005-2011) koji je usmeren na kulturnu raznolikost i održivi razvoj. Projekat je realizovan kroz EURODIV, seriju od pet konferencija o kulturnoj raznolikosti. – www.susdiv.org. U tom projektu sam radila na poslovima istraživača i naučnog koordinatora za područje umetnosti i kulture.

Potom sam krenula na postdiplomske studije na Univezitet u Luvenu (Université Catholique de Louvain) u Belgiji, gde sam završila Socijalnu i kulturnu antropologiju sa magistarskim radom o neverbalnoj komunikaciji. Možda je to bio jedini vid komunikacije i moj lični odgovor situaciji u kojoj se nalazila Jugoslavija tada.

Počela sam istraživanja iz oblasti interkulturalnih studija i postala ubrzo član Board-a SIETAR (Society for intercultural education, training and research -www.sietareu.org)

Mreža SIETAR u kojoj sam aktivno ostala pet godina, u kojoj sam proširila svoja znanja i stekla jedan novi vid angažovanja koji je bio isključivo vezan za poslovno komuniciranje u izrazito multinacionalnim kompanijama kao Procter&Gamble, GlaxoSmithKline, Phizer, Levi's, Danone. Bila sam na funkciji – *Responsible for East-West networking and scenario development of intercultural dimension.*

Trening interkulturalnih veština za kompaniju Levi's 2009.

Iskustva koja sam stekla kao *freelance trainer* u biznis sektoru su mi dragocena, jer sam verovatno na taj način ‘razbijala’ sopstvene predrasude o ‘vrlom, novom svetu’ za koji se nisam obrazovala i koji nisam razumela. Put me je doveo do različitih tipova *cross cultural training*-a, te sam takođe kreirala i održala veliki i značajni trening *Cross cultural shifts developing effective multi-cultural groups in a context of Merger & Acquisition – BNPP/Fortis*, dve vodeće banke Francuske i Belgije.

U međuvremenu sam sertifikovana za ‘instrument experience’ on: DISC, COI (Cultural Orientation Instrument); ILP (*Inclusive leadership profile*) i *Icebreakers and warm-ups for intercultural training*.

Rad u privatnom sektoru multinacionalnih kompanija mi je veoma značio i za deo posla kojim se i danas bavim. Institucije Evropske zajednice (Komisija, Parlament, Savet, Komiteti i druge) već godinama postavljaju *soft skills training*-e visoko na trening mapama zaposlenih. Pored institucija tu su i agencije koje su rasute svuda po Evropi, pa tako česta putovanja i stalno učenje o kulturnom blagu drugih zemalja doprinose da sam nekako uvek u toku.

Poslednjih deset godina radim na programima koji obrazuju zaposlene pri evropskim institucijama. U timu ljudi koji rade ove treninge jedina sam iz Istočne Evrope. Činjenica koja plaši i raduje. Još uvek Evropi ostaje jedan njen deo prilično nepoznat i egzotično zanimljiv.

Predavanja iz oblasti Cross Cultural Management sam držala i za studente postdiplomskih studija na Univerzitetu u Beču, ICHEC – Međunarodna škola za menadžment – Belgija. Na Univerzitetu Ulster, Severna Irska, imala sam seriju predavanja o interkulturnim projektima.

Teme kojima se bavim su : *Intercultural communication, mediation, facilitation; Intercultural art /political oriented projects: academic research and lecturing; Human relationships in multicultural environment; Public speaking; Training Design and Programming on Intercultural Issues; Project management and evaluation: experience with cultural institutions (public/private); Intercultural competency building; Cultural team building; Intercultural problem solving/negotiation skills; Expatriation; Time management; Emotional intelligence, Managing meeting, Assertiveness; Merger&Acquisition (Cultural Due Dilligence); Advanced Sales techniques; Mastering your communication skills.*

Učesnici seminara interkulturalnih veština u
Evropskoj komisiji u Briselu 2010.

Ovo što radim radila bih i za DŽ!!!

Sanjala sam da jednog dana radim ono što mi je i hobi, sa ljudima koje volim i ništa manje – nego volim. Bila sam veoma spremna da odgovorim na svaku promenu i izazov. Nisam bila samo realizator u projektima, nisam uvek imala samo priču nego i argumente za istu priču.

Nisam bila fokusirana samo na projekat nego sam gledala šire i veće mesto i značaj istog. Ni logika mi nije bila jača od empatije koju sam osećala prema

ljudima sa kojima i za koje sam radila... i nikada sebe nisam uzimala za ozbiljno... nego sam se igrala.

Uz ovo sve dobijam pare... igrajući se i zaista, učeći svaki dan. Čemu težim ?
To become director of good vibe or chief energizing officer.

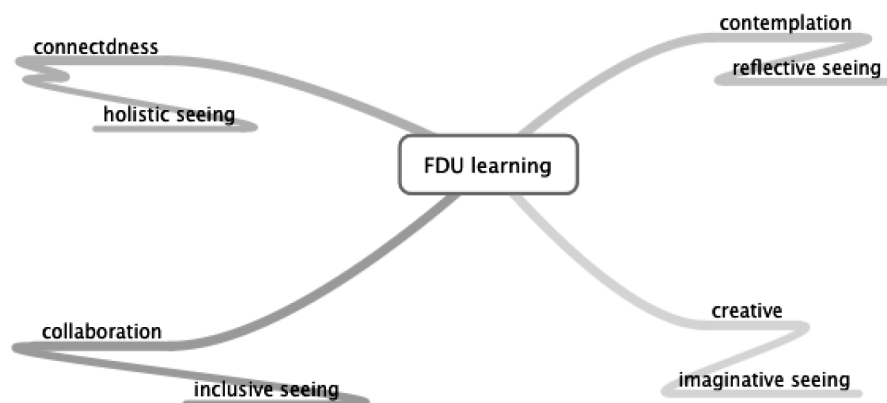
Šta mi je FDU dao? Studija na FDU se sećam kao vremena koje mi je bilo poklonjeno, kada sam bila ušuškana i zaštićena. Privilegovana!

Širinu i slobodu prilikom studija sam i onda, a i sada, najviše vrednovala... kao i: razvijanje kritičkog mišljenja tokom studija, formalna neformalnost istih, mogućnost sagledavanja i predstavljanja projekta kao izazova, a ne kao problema, rad na projektima i umeće pravljenja 'nečega iz ničega'.

Odgovor na gore pomenuto pitanje delimično vidim i na ovaj način: (*mind-node*)

360

Naši u svetu

... relaxed and present within the group; tolerant with ambiguity; ready for knowledge discovery; respect for 'otherness'; willingness to explore.

Mora da je nešto od svega ovoga naučeno i na FDU.